

vrijdag 8 juni 2018, 20.15 uur
inleiding Huib Ramaer 19.30 uur

Slotconcert Bernsteins *A White House Cantata*

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor
Wayne Marshall dirigent
André Thomas koordirigent

Heidi Stober sopraan, First Lady

Nicole Cabell sopraan, Seena

Lukhanyo Moyake tenor, Lud

Mark Stone bariton, President

Roy van Vugt jongenssopraan, Little Lud

De bijdragen van de solisten uit het Groot Omroepkoor vindt u op pagina 3

Leonard Bernstein 1918-1990

A White House Cantata voor soli, koor en orkest 1976/1997

Nederlandse première

© Boosey & Hawkes, Londen / Albersen Verhuur B.V. 's Gravenhage

akte 1: ca. 55 minuten

PAUZE na de 1e akte (= na deel 11)

akte 2: ca. 28 minuten

Het overzicht van alle delen vindt u in de synopsis op pagina 10.

Tijdens de inleiding spelen klarinettist Diede Brantjes en pianist Stephan Kiefer de *Klarinetsonate* van Leonard Bernstein.

De boventiteling bij dit concert wordt verzorgd door Jurjen Stekelenburg

Pronkstuk HKU 21 juni

De Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) verzorgt op 21 juni aanstaande het resultaat van een compositieproject educatie rond de *White House Cantata* van Leonard Bernstein. De deelnemers bezoeken vanavond dit concert. Zij zijn studenten van de HKU opleiding docent muziek & Musician 3.0 en componeren hun eigen compositie geïnspireerd op de *White House Cantata* en studeren die in. Op 21 juni om 19.30 wordt die live gepresenteerd in Cloud Nine in TivoliVredenburg. Het Educatieproject Pronkstukken komt voort uit een samenwerking tussen TivoliVredenburg en scholen in stad en regio Utrecht.

Live-uitzending en webcast

De AVROTROS zendt dit concert vanuit TivoliVredenburg in Utrecht live uit op NPO Radio 4. Presentatie voor Radio 4 vanuit de zaal door Mark Brouwers.

➔ WWW.RADIO4.NL

Dit concert is ook te volgen via de webcast op NPO Radio 4, NPO 2 Extra, en het AVROTROS YouTube kanaal. De webcast blijft een jaar beschikbaar.

Drankje na afloop

Na het concert is er gelegenheid om een drankje te nuttigen.

DEZE ZOMER Radio Filharmonisch Orkest en Groot Omroepkoor

23 JUNI Concertgebouw Amsterdam

RFO, GOK | Martyn Brabbins dirigent
muziek van Benjamin, Coult, Bach/
Benjamin en Nesbit

HOLLANDFESTIVAL.NL / CONCERTGEBOUW.NL

25 JUNI t/m 5 JULI Muziektheater Amsterdam

RFO | George Benjamin dirigent
solisten: Stéphane Degout, Barbara
Hannigan, Gyula Orendt, Peter Hoare,
Andri Björn Róbertsson, Jennifer France,
Krisztina Szabo, Samuel Boden
Benjamin Lessons in love and violence
HOLLANDFESTIVAL.NL

30 JUNI Concertgebouw Amsterdam

RFO | Troy Miller dirigent
muziek van Gershwin en Laura Mvula
CONCERTGEBOUW.NL

2 JULI Concertgebouw Amsterdam

GOK | Eric Whitacre dirigent
werken van Bernstein, Whitacre en
Copland
CONCERTGEBOUW.NL

8 JULI Concertgebouw Amsterdam

RFO, GOK | Markus Stenz dirigent
Haydn Symfonie nr.104 'London'
Mozart Requiem
CONCERTGEBOUW.NL

koorsoli

Nr.2 Ten Square Miles: 2a If I Was a Dove

NORTHERN DELEGATES:

Massachusetts (B) **Itamar Lapid**
 New York (T) **Alan Belk**
 New Hampshire (B) **Lars Terray**
 Pennsylvania (T) **Albert van Ommen**
 Connecticut (B) **Palle Jørgensen**
 Rhode Island (T) **Kevin Doss**
 New Jersey (B) **Ludovic Provost**

SOUTHERN DELEGATES:

Virginia (B) **Mitchell Sandler**
 Delaware (B) **Daniël Hermán Mostert**
 Maryland (T) **Matevz Kajdiz**
 North & South Carolina (2T) **Matthew Smith & Aart Mateboer**
 Georgia (T) (spreekrol) **Matevz Kajdiz**

Nr.5 The President Jefferson Sunday Luncheon March

(2S) **Tanja Obalski, Anitra Jellema**
 (2S) **Varvara Tishina, Charlotte Janssen**

Nr.7 Sonatina (The British)

Admiral Cockburn (T) (gesproken en gezongen) **Jan-Willem Schaafsma**
 Ordway (T) **Matthew Smith**
 Glieg (T) **Albert van Ommen**
 Barker (T) **Kevin Doss**
 Pratt (T) **Alan Belk**
 Pimms (B) **Mitchell Sandler**
 Ross (B) **Ludovic Provost**
 Maitland (B) **Itamar Lapid**
 Scott (B) **Daniël Hermán Mostert**
 Budgen (T) **Matevz Kajdiz**

Nr.13 Bright and Black

Henry (B) **Lars Terray**
 SATB – **Anitra Jellema, Pierrette de Zwaan, Alan Belk, Ludovic Provost**

Nr.14 Duet for one

Judge (B) **Mitchell Sandler**

Nr.15 Minstrel Parade

Minstrel (gesproken en gezongen) (T) **Alan Belk**

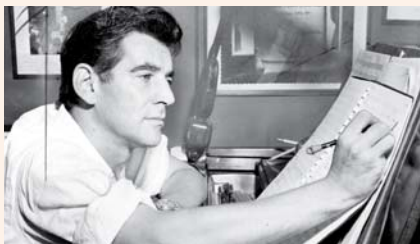
Nr.15c The Grand Old Party

First solo minstrel (gesproken en gezongen) (T) **Alan Belk**
 Second solo minstrel (gesproken en gezongen) (T) **Matthew Smith**

4 Leonard Bernstein 100 jaar

Met dit slotconcert van het seizoen van het AVROTROS Vrijdagconcert beleeft u tevens het laatste concert in de serie gewijd aan Leonard Bernstein.

Die serie werd geïnspireerd door de honderdste geboortedag van Leonard Bernstein (1918-1990), dirigent, componist, muziekpedagoog en wereldburger. Bernsteins bevolgen persoonlijkheid, buitengewone muzikale kwaliteiten en zijn voortdurende zoektocht naar nieuwe wegen passen uitstekend bij het profiel van het Radio Filharmonisch Orkest en Groot Omroepkoor, de hoofdrolspelers in het AVROTROS Vrijdagconcert.

Als componist wordt Bernstein vanavond geëerd met een uitvoering van *A White House Cantata*. Eerder waren al *West Side Story*, de *Tweede symfonie* 'The Age of Anxiety' en de *Eerste symfonie* 'Jeremiah' te horen. Dit laatste werk ging onder leiding van Edo de Waart, eredirigent van het Radio Filharmonisch Orkest en in de jaren zestig Bernsteins assistent bij het New York Philharmonic Orchestra.

Een fijne zomer!

Het team van het AVROTROS Vrijdagconcert, Radio Filharmonisch Orkest, Groot Omroepkoor en NPO Radio 4 wenst u een prachtige zomer.

We zien u graag terug in september voor het nieuwe seizoen.

Alle concerten vindt u op
www.avrotrosvrijdagconcert.nl

Word lid van

AVROTROS Klassiek

AVROTROS, hofleverancier en voorvechter van klassieke muziek zoekt liefhebbers zoals jij! Geniet jij ook van programma's als het AVROTROS Vrijdagconcert en het Zondagochtend Concert? Wil je nog meer genieten van klassieke muziek? Dat kan! Word lid van AVROTROS Klassiek!

avrotros
klassiek

Voor slechts € 7,50 per jaar

Steun klassiek talent en geniet van ledenvoordeel! Meld je snel aan

www.avrotros.nl/klassiekbijavrotros

Bernstein: A White House Cantata

What we'll get will be a new form, and perhaps 'opera' will be the wrong word for it. There must be a more exciting word for such an exciting event. And this event can happen any second. It's almost as though it is our moment in history, as if there is a historical necessity that gives us such a wealth of creative talent at this precise time.

– Leonard Bernstein in het televisieprogramma Omnibus, 1956

“We zullen een nieuw genre krijgen, waarvoor het woord ‘opera’ wellicht niet voldoet. Er moet een spannender woord bestaan voor zo’n spannende gebeurtenis. En het kan zomaar gebeuren. Het is alsof dit ons moment is in de geschiedenis, alsof er een historische noodzaak is die ons zo’n rijkdom aan creatief talent schenkt op precies dit moment.” Profetische woorden over de toekomst van het muziektheater, die Leonard Bernstein sprak in het jaar waarin hij zijn ‘operette’ *Candide* voorstelde aan de bezoekers van Broadway. Een jaar later zou hij zijn profetie definitief waarmaken met de musical *West Side Story*. Wanneer we zijn woorden teruglezen mogen we vaststellen dat Bernstein met de *wealth of creative talent* anticipeerde op het team dat *West Side Story* tot een ongekend succes zou maken: naast Bernstein de librettist Stephen Sondheim plus regisseur en choreograaf Jerome Robbins. Wanneer hij het heeft over *a new form, and perhaps 'opera' will be the wrong word for it*, moet hij wel doelen op *Candide*. In dat werk heeft hij geprobeerd om de Broadway-musical nieuwe impulsen te geven. Impulsen die inspiratie vinden in de klassieke muziek van de twintigste eeuw, en niet krampachtig vasthouden aan de gemakzuchtige mores van de negentiende. Het had hem de Offenbach van de twintigste eeuw kunnen maken, maar de muzikale tijdgeest was er niet rijp voor. Om indruk te maken in het muzikale klimaat van de jaren vijftig had hij als componist slechts één optie: schrijf de *ultimate American Symphony*. Drie symfonieën heeft Bernstein tussen 1942 en 1963 geschreven, maar ze droegen niet bij tot zijn reputatie als een respectabel symfonicus.

Dirigeren of componeren?

Toen 'Lenny' in 1958 (één jaar na het succes van *West Side Story*) werd benoemd tot chef-dirigent van The New York Philharmonic schreef de heersende muzikale gedragscode voor dat deze positie onverenigbaar was met activiteiten op Broadway. In de elf 'filharmonische' jaren heeft Bernstein keihard gewerkt: concerten, televisieoptredens, plaatopnames en netwerken. Het orkest voer er wel bij, maar van componeren kwam weinig terecht. Het afscheid van de Philharmonic werd dan ook ingegeven door de wens om meer componeertijd te hebben. Maar het kan weinigen ontgaan zijn dat er intussen een innige relatie met de Wiener Philharmoniker groeiende was, dus alweer een excuus om maar niet aan die *ultimate American Symphony* toe te komen.

LEONARD BERNSTEIN DIRIGEERT
HET NEW YORK PHILHARMONIC
BIJ THE FIRST YOUNG PEOPLE'S
CONCERT 1958

In plaats daarvan ontving Leonard Bernstein een eervolle opdracht van de Amerikaanse overheid. Voor de opening van het Kennedy Center of the Performing Arts in Washington was een ceremonieel werk nodig. Opera, cantate of symfonie? Bernstein koos voor de minst voor de hand liggende variant: de *Mis*. Dat werd uiteraard zijn eigen kijk op de mistekst, waarin hij zijn levenslange frustratie met vaderfiguren probeerde te verwerken. De compositie veroorzaakte nogal wat hoofdpijn, door het ontbreken van een goed libretto. Bernstein had uitgesproken ideeën over de tekst van zijn *Mis*, en week uit naar een controversiële activist: Father Philip Berrigan. Berrigan was een tegenstander van de Vietnam-oorlog en diende een gevangenisstraf uit wegens subversief gedrag.

In de elf 'filharmonische' jaren heeft Bernstein keihard gewerkt: concerten, televisieoptredens, plaatopnames en netwerken. Het orkest voer er wel bij, maar van componeren kwam weinig terecht.

Bernstein zocht hem op in de gevangenis en hoopte op goede aanwijzingen inzake zijn vastgelopen mistekst, maar één toegekend uurtje was niet genoeg. Zijn bezoek aan Berrigan bleef echter niet onopgemerkt, en J. Edgar Hoover plaatste Bernstein op de lijst van verdachte personen van de FBI. Richard Nixon woonde de opening van het Kennedy Center dan ook niet bij.

Musical over het Witte Huis

Het moet iets hebben losgemaakt in Bernstein, want in 1972 ging hij zonder mankeren in op het voorstel van Alan Jay Lerner om een musical te maken die de viering van het tweehonderdjarig bestaan van de VS luister moest bijzetten – de *Bicentennial Celebrations* van 1976. Andermaal liet Bernstein zich verleiden tot het schrijven van een musical, en deze keer een met een boodschap. Beide mannen hadden een pesthekel aan Richard Nixon en besloten tot een theatrale weergave van de geschiedenis van het Witte Huis met de titel *1600 Pennsylvania Avenue*, het huisadres van de Amerikaanse president. Zowel Bernstein als Lerner was op dat moment topkandidaat voor een gedroomde samenwerking op Broadway. Lerner's *My Fair Lady* en Bernsteins *West Side Story* stonden garant voor genereuze financiële *backers*. Toen Coca-Cola honderdduizenden dollars beschikbaar stelde, was de weg naar een topsucces geopend. Helaas pakte de samenwerking anders uit. Lerner koos voor een belerend concept: een toneelstuk in een toneelstuk, in het frame van een musical, Bernstein leverde zonder mankeren prachtige muzikale nummers, maar het libretto leverde oneindig veel problemen op.

Het uitgangspunt was helder. Meerdere generaties Amerikaanse presidenten delen het toneel met meerdere generaties bedienden met een donkere huidskleur. Amerika's grootste probleem, racisme, ligt open en bloot ter tafel. Het resultaat was voorspelbaar: na eindeloze revisies in de proefloop in Philadelphia werd de Broadway-première met gemengde gevoelens tegemoet gezien. Die gevoelens werden bewaarheid: op zaterdagavond 8 mei 1976 viel in het Mark Hellinger Theatre in New York het doek voor de musical *1600 Pennsylvania Avenue*. Precies zeven voorstellingen in vijf dagen waren genoeg om het publiek op Broadway ervan te overtuigen dat hier sprake was van een kolossale flop. De schok was zo groot dat zowel Bernstein als Lerner verbood dat er een 'original cast recording' uitgebracht zou worden.

HET WITTE HUIS 1814-1815, TOEN NOG THE PRESIDENT'S HOUSE GE-NOEMD. HET WAS DOOR DE BRITSE TROEPEN IN BRAND GESTOKEN TIJDENS DE OORLOG VAN 1812; SCHILDERIJ VAN GEORGE MUNGER

De ervaring moet traumatisch zijn geweest, wat heel subtiel blijkt uit het boek *Findings* dat Bernstein tien jaar later publiceerde. Daarin staat een overzicht van al zijn werken, maar in de werken voor het theater ontbreekt *1600 Pennsylvania Avenue*.

In muzikaal opzicht was het resultaat niet gering: een partituur met de omvang van Wagners *Das Rheingold*.

In muzikaal opzicht was het resultaat niet gering: een partituur met de omvang van Wagners *Das Rheingold*, twee uren muziek. Gecombineerd met een *book* (de gesproken tekst) waaruit moeilijk wijs te worden viel. De presidenten werden niet alleen gekoppeld aan hun personeel, de betrokken acteurs stapten regelmatig uit hun rol om commentaar te leveren op hun theateraal-maatschappelijke positie. Begrijpelijk vanuit het perspectief van de late jaren zestig, met zijn hang naar maatschappijkritiek, maar volkomen duister voor het Broadway-publiek dat kwam voor het sentiment, de lach en de traan. Bernstein had daar geen moeite mee. Zijn muziek beantwoordde perfect aan de verwachtingen, met de kanttekening dat het vocabulaire een zetje in de richting van de twintigste-eeuwse klassieke muziek kreeg, met verwijzingen die meer in de richting van Aaron Copland gingen dan naar Richard Rodgers.

Een tweede kans voor de muziek

Bernstein zou Bernstein niet zijn wanneer hij de meest waardevolle momenten uit zijn partituur geen tweede kans gegeven zou hebben. De musical opent met een groot nummer voor het verzamelde gezelschap met de titel *Rehearse*. De idee van de auteurs was dat democratie een verworvenheid is die alleen levend kan worden gehouden wanneer ze voortdurend kritisch benaderd wordt – blijven proberen, oefenen (*rehearse*). Dat nummer werd nog in hetzelfde jaar 1976 omgewerkt tot een orkestwerk voor de nieuwbenoemde chef-dirigent van het National Symphony Orchestra, het huisorkest van het Kennedy Center, Mstislav Rostropovitsj. De beroemde cellist werd door zijn vrienden Slava genoemd, en zo was de naam snel gevonden: de concertouverture *Slava*. Dat was uiteraard niet het enige waardevolle moment in de partituur – de song *Take care of this house* heeft in de tussenliggende jaren iconische proporties aangenomen (vooral in de interpretatie door Frederica von Stade). De teloorlogang van zoveel waardevolle muziek bleef knagen aan de

beheerders van Bernsteins muzikale nalatenschap. Bernstein, barnsteen in het Nederlands, is in het Engels *amber*. Al vroeg in zijn carrière zorgde Bernstein ervoor dat zijn muzikale erfenis behartigd zou worden door de firma Amberson – hij dacht daarbij in de eerste plaats aan zijn drie kinderen. De firma werd in feite gerund door Harry Kraut, zakenpartner en levenslange vriend, en die huurde verschillende medewerkers in, waaronder een muzikale amanuensis, Charlie Harmon. Harmon trad in dienst in 1982 en was veel meer dan een amanuensis, hij fungeerde als persoonlijk assistent (een soort butler), die eveneens muzikale opdrachten kon uitvoeren. Vanaf 1989 (een jaar voor het overlijden van Bernstein) tot 1999 was hij de muziekredacteur van de muzikale nalatenschap van Bernstein. Samen met Bernsteins vaste orkestrator Sid Ramin stelde Harmon uit de kolossale partituur van *1600 Pennsylvania Avenue* een selectie samen waarin de meest waardevolle delen van de musical zijn ondergebracht onder de titel *A White House Cantata*. De titel impliceert dat de dramaturgische samenhang van de musical geschrapt is, waardoor de delen van de cantate een louter muzikale betekenis hebben, een moedige poging om een belangrijk werk van Bernstein aan de vergetelheid te ontrukken.

De ondertitel van de musical luidt: *A Musical About the Problems of Housekeeping*, een directe verwijzing naar de actuele problematiek van de regering Nixon, en tegelijkertijd een handvat naar de geschiedenis van het Witte Huis. Elf presidenten komen aan de orde, en ze worden vergezeld door *housekeepers* (huishoudelijk personeel) van een donkere huidskleur. Dat de bedienden in het Witte Huis afkomstig waren van bevrijde slaven is in de film *The Butler* prachtig in beeld gebracht. In 1976 was zo'n film ondenkbaar geweest en dat zegt ook veel over de ontvangst van deze musical. Tegelijkertijd was er in 1976 nogal wat negatief commentaar op de manier waarop Bernstein en Lerner het taalgebruik van de ex-slaven toepasten. Niet iedereen was blij met een dichtregel als: *you can't see a darkie in the dark* – een regel die maar een paar generaties verwijderd is van *Black lives matter*. Het laatste woord over deze musical lijkt nog lang niet gezegd, maar een ding is duidelijk: de muziek die Leonard Bernstein schiep verdient het om gehoord te worden.

Siebe Riedstra

Onderstaande opsomming is een handreiking tot een samenvatting, de genummerde titels zijn de delen van de cantate. De twee aktes worden gescheiden door de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-65).

AKTE I

1. PRELUDE (het complete ensemble, neuriënd)

Rustige blazersakkoorden pendelen tegen een mineurakkoord dat op de achtergrond in de strijkers zacht blijft doorklinken. Het geheel herinnert aan Aaron Copland (Bernsteins mentor) en Charles Ives (die door Bernstein op de kaart is gezet). Dan neuriet het hele gezelschap een van de mooiste melodieën die Bernstein geschreven heeft. Die melodie heeft hij later op een tekst van Walt Whitman gezet, en opgenomen in de cyclus *Songfest*, die een jaar na de musical in première ging.

President George Washington (1789-97), de eerste

president van de Verenigde Staten

President Washington en het Congres kiezen een plek voor de hoofdstad, die door een Babylonische spraakverwarring de naam van de president krijgt.

2. Ten square miles by the Potomac River (President Washington en Northern en Southern Delegates) (mannenkoor)

President John Adams (1797-1801)

Lud, de latere bediende in het Witte Huis, ontsnapt uit zijn slavenbestaan...

2a. If I was a dove (Little Lud en koor)

...En helpt Abigail Adams het nog niet afgebouwde Witte Huis te vinden.

3. Welcome home, Miz Adams (koor)

Samen zingen ze het lied dat de musical onsterfelijk heeft gemaakt:

4. Take care of this house (Abigail Adams en Little Lud)

President Thomas Jefferson (1801-09)

Thomas Jefferson geeft een feest.

5. The President Jefferson Sunday Luncheon March (President Jefferson en koor)

President James Madison (1809-17)

Lud, inmiddels volwassen, wordt verliefd op Seena, een hulp in de huishouding.

6. Seena (Lud)

Een Britse delegatie dineert in het Witte Huis. Er breekt brand uit.

7. Sonatina (Admiral Cockburn, officieren van de Royal Navy (mannenkoor), Lud)

THOMAS JEFFERSON

JAMES MADISON

JAMES MONROE

JAMES BUCHANAN

President James Monroe (1817-25)

Lud en Seena trouwen

8. Lud's Wedding (Lud, Seena, koor)

James en Eliza Monroe tijdens een slapeloze nacht. Hij heeft besloten om alle zwarten, inclusief de bedienden, terug te sturen naar Liberia. Zijn vrouw is het daarmee oneens.

9. The Monroviad (President Monroe en Eliza Monroe)

Voor Lud en Seena zijn de straten van Washington onveilig geworden.

10. This time (Seena en Lud)

President James Buchanan (1857-61)

Hoe kan James Buchanan een burgeroorlog vermijden?

11. We must have a ball (President Buchanan)

AKTE II**President Andrew Johnson**

(1865-69)

Na de afschaffing van de slavernij door Abraham Lincoln en het einde van de burgeroorlog vieren de bedienden van het Witte Huis feest.

ELIZA JOHNSON

ANDREW JOHNSON

13. Bright and black (Henry, Seena, Lud, Little Lud en koor)

Presidenten Ulysses S. Grant (1869-77) en Rutherford B. Hayes (1877-81)

Op de inauguratie van Hayes onderwerpen Julia Grant en Lucy Hayes hun toekomst en elkaar aan een kritische blik.

14. Duet for one – Dit nummer was in 1976 het enige eclatante succes van de musical: het moest worden gebisseerd. (Julia Grant, Lucy Hayes en koor)

ULYSSES S. GRANT

JULIA GRANT

RUTHERFORD HAYES

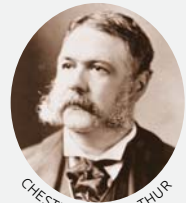
LUCY HAYES

President Chester Alan Arthur (1881-85)

President Arthur amuseert de heren Rockefeller en Vanderbilt met een minstrel show, destijds een populair vermaak waarbij witte mensen in zwarte schmink (blackface) de gek staken met zwarte mensen.

15. Minstrel Parade (Minstrels, koor)

15c. The Grand Old Party (Minstrels, koor)

CHESTER ALAN ARTHUR

President Theodore Roosevelt (1901-09)

President Roosevelt geeft nieuw elan aan een nieuwe eeuw

16. To Make us Proud (President Roosevelt en het hele ensemble)

THEODORE ROOSEVELT

Wayne Marshall, dirigent

Wayne Marshall is een Engelse pianist, organist en dirigent. Hij is chef-dirigent van het WDR Funkhausorchester in Keulen, en organist van de Bridgewater Hall in Manchester. Eerder was hij eerste gastdirigent van het Orchestra Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi. Wayne Marshall is een gevierd vertolker van George Gershwin, Duke Ellington en Leonard Bernstein en andere twintigste-eeuwse Amerikaanse componisten. Marshall was de eerste dirigent die het veelgeprezen debuutconcert van het Chineke! Orchestra – Europa's eerste professionele orkest voor zwarte en etnische minderheden – leidde in de Queen Elizabeth Hall in Londen. Hij nam Gershwins complete werken voor piano en orkest op met het Symfonieorkest van Aalborg, waarmee hij optreedt als dirigent en pianosolist. Marshall trad als pianist op met Kim Criswell, Tasmin Little, Natalie Clein, Ole Edvard Antonsen en Willard White. En hij soleerde met de Berliner Philharmoniker en het Philharmonia Orchestra. Orgelrecitals gaf hij in de Notre Dame in Parijs, de Royal Festival Hall en Westminster

WAYNE MARSHALL

Abbey in Londen, en de Symphony Hall in Birmingham. In december 2015 leidde Marshall de Europese première van John Harbisons opera *The Great Gatsby* in de Semperoper in Dresden. In maart 2013 dirigeerde hij *Dead Man Walking* van Jake Heggie in het operahuis van Montreal en keerde in 2014 terug om Gershwins *Porgy and Bess* te dirigeren. Verder had hij de afgelopen seizoenen gastoptredens zijn met het Royal Scottish National Orchestra, het Symfonieorkest van Taipei en het Maleisisch Filharmonisch Orkest. Afgelopen maart was Wayne Marshall terug bij het Orchestre de Paris voor een uitvoering van de *Mis* van Leonard Bernstein.

André Thomas, koordirigent

De Amerikaanse componist en dirigent André Thomas is Owen F. Sellers Professor of Music en Director of Choral Activities en Professor of Choral Music Education aan de Florida State University. Hij was faculteitslid van de University of Texas in Austin en behaalde zijn diploma's aan de Friends University (B.A.), de Northwestern University (M. M.) en University

ANDRÉ THOMAS

14 of Illinois (D.M.A). Hij is actief als gast-koördirigent in de VS, Europa, Azië, Nieuw-Zeeland en Australië, en dirigeerde het World Youth Choir in China, de Filippijnen en Vietnam, als ook het Birmingham Symphony Orchestra, Berliner Rundfunk Chor, het Groot Omroepkoor en het Tsjechisch Nationaal Symfonie Orkest. Daarnaast is André Thomas actief als componist/arrangeur, produceerde hij twee instructie-video's over koördirectie en geldt hij als een specialist op het gebied van Negro Spiritual. Hij ontving voor dat alles de Distinguished Service Award. André Thomas is artistiek leider van het Tallahassee Community Chorus.

Heidi Stober, sopraan *First Lady*

De Amerikaanse sopraan Heidi Stober had haar vroegste optredens bij de Boston Lyric Opera, Wolf Trap Opera, Central City Opera en Utah Opera. Recente hoogtepunten waren haar optredens in het *Requiem* van Mozart met het Los Angeles Philharmonic, in Mahlers *Vierde symfonie* met Edo de Waart en het Milwaukee Symphony Orchestra, en in de

rol van Anne Trulove in *The Rake's Progress* met het St. Paul Chamber Orchestra. Verder was ze te horen in Barbers *Knoxville* met het Filharmonisch Orkest van Oslo, in Beethovens *Negende symfonie* met het Baltimore Symphony Orchestra, Brahms' *Ein deutsches Requiem* met het Houston Symphony Orchestra, Händels *Messiah* met het Filharmonisch Orkest van Hong Kong, in *Carmina Burana* met Houston Ballet, en in Mahlers *Vierde symfonie* met het Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin onder leiding van Mark Wigglesworth. Haar opleiding deed Heidi Stober bij de Houston Grand Opera Studio, bij de Lawrence University en de New England Conservatory. Momenteel woont Heidi Stober in Berlijn.

Nicole Cabell, sopraan *Seena*

Nicole Cabell was winnaar van de BBC Cardiff Singer of the World Competition in 2005. Ze maakte onlangs haar debuut in de titelrol in *Alcina* in het Grand Théâtre de Genève onder Leonardo García Alarcón. Nicole Cabell keert dit seizoen terug naar Genève als Contessa

HEIDI STOBER

NICOLE CABELL

DEVON CASS

Almaviva en voegt opnieuw een barokke rol toe, weer onder Alarcón: Flavia in *Eliogabalo* van Cavalli, in een productie van Thomas Jolly uit Parijs. Onlangs maakte ze haar debuut bij Opéra de Paris als Mimi (*La bohème*), gevolgd door verdere uitvoeringen bij Cincinnati Opera onder Louis Langrée en Minnesota Opera. Verder had ze haar eerste optredens bij San Francisco Opera als Giulietta (*I Capuleti e i Montecchi*) gevolgd door Violetta (*La traviata*). Verdere was ze recentelijk te horen als Violetta in in het Royal Opera House, Covent Garden, onder Nicola Luisotti, als Rosalinde (*Die Fledermaus*) in Cincinnati, als Hanna (*Die lustige Witwe*) bij de Lyric Opera of Chicago, en als Adina (*L'elisir d'amore*) in zowel het Gran Teatre del Liceu in Madrid en het nieuwe Nationale Theater in Tokio.

Lukhanyo Moyake, tenor *Lud*

De Zuid-Afrikaanse tenor Lukhanyo Moyake maakte onlangs zijn debuut bij de English National Opera als Alfredo in een nieuwe productie van *La traviata* geregisseerd door Daniel Kramer. Verder zong hij als Steuermann in een nieuwe

productie van Wagners *Der fliegende Holländer* geregisseerd door Matthew Wild voor Cape Town Opera en in voorstellingen van de *Mandela Trilogy* door Cape Town Opera in Dubai en Hong Kong. Sinds zijn afstuderen in 2010 trad Lukhanyo Moyake geregeld op bij de Cape Town Opera Company in Zuid-Afrika. Hij zong er rollen als Alfredo (*La traviata*), Jaquino (*Fidelio*), Belmonte (*Die Entführung aus dem Serail*), Leicester (*Maria Stuarda*) en Camille de Rosillon (*Die lustige Witwe*). Lukhanyo Moyake haalde in 2015 en 2016 de finale van de internationale Hans Gabor Belvedere Singing Competition in Amsterdam. Hij won ook de derde prijs in de Neue Stimmen International Singing Competition in Duitsland. Naast zijn carrière in opera, treedt hij regelmatig op in concerten met liederen en in oratoria. In 2016 won hij de Emmerich Smola Förderpreis in Landau (Duitsland). Hij zong onlangs de rol van Naraboth in *Salome*, van Don José in *Carmen* en van hertog van Mantua in *Rigoletto*.

Mark Stone, bariton *President*

De in Londen geboren bariton Mark Stone studeerde wiskunde in Cambridge en zang aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen. In 1998 ontving hij de Decca Prize van de Kathleen Ferrier Awards. Recentelijk zong hij de titelrol in *Don Giovanni* bij de Deutsche Oper in Berlijn, de Staatsoper in Hamburg en bij de Nieuw-Zeelandse Opera. Verder was hij te horen als Mountjoy (*Gloriana*) en Valmont (*Quartett* van Francesconi) in het Royal Opera House, Covent Garden, als

LUKHANYO MOYAKE

16 Storch (*Intermezzo*) bij Garsington Opera, als Ned Keene (*Peter Grimes*) met het London Philharmonic Orchestra en Vladimir Jurowski en op het Beijing Festival, als Il Conte (*Le nozze di Figaro*) bij de Welsh National Opera en in Hamburg. Ook zong Mark Stone als Faninal (*Der Rosenkavalier*) met het Birmingham Symphony Orchestra onder Andris Nelsons, als Kurwenal (*Tristan und Isolde*) met het London Symphony Orchestra met Daniel Harding en was hij op tournee naar de VS als Ferryman in de befaamde productie van Brittens *Curler River* van Netia Jones. In de VS was hij regelmatig te zien in de Opera van Philadelphia, waar hij onder meer als Ford (*Falstaff*) zong, als Germont (*La traviata*), in de titelrol van *Gianni Schicchi* en meest recent als Papageno (*Die Zauberflöte*). Op Goede Vrijdag 3 april 2015 was Mark Stone te gast in het Vrijdagconcert voor een uitvoering van Elgars *The Kingdom*.

Roy van Vugt, jongenssopraan *Little Lud*

Roy van Vugt (2006) groeide op in een muzikale familie en begon zijn vroegste

zangopleiding toen hij nog maar zes jaar was. Roy maakt deel uit van de Solistenklas van het Nationaal Jongenskoor. Dat is een groep jongens met uitzonderlijk zangtalent die intensief begeleid worden om hun solozang optimaal te ontwikkelen. Eerder zong Roy de solopartij in *Chichester Psalms*. Met het Nationaal Jongenskoor trad hij recent op tijdens het 4 mei Concert onder leiding van Iván Fischer en de *Matthäus-Passion* onder leiding van Ton Koopman, beide in het Concertgebouw. Binnenkort zingt hij met het Nationaal Jongenskoor in het *War Requiem* van Britten onder Mariss Jansons en heeft hij een solorol in de *Mis St. Leopoldi* van Michael Haydn. Roy zit op het gymnasium en houdt naast zingen ook van voetbal en lezen.

Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest, opgericht in 1945, is een onmisbare schakel in het Nederlandse muziekleven. Het orkest speelt bijzonder geprogrammeerde symfonische concerten en concertante opera-uitvoeringen. Nederlandse en wereldpremières vormen een belangrijk

MARK STONE

GERARD COLLET

ROY VAN VUGT

onderdeel van het repertoire. De meeste concerten vinden plaats in het kader van de concertseries AVROTROS Vrijdagconcert (TivoliVredenburg Utrecht) en NTR ZaterdagMatinee en Het Zondagochtend Concert (Koninklijk Concertgebouw Amsterdam) en worden live uitgezonden op NPO Radio 4. Met de concertreeksen Pieces of Tomorrow en Out of the Blue in TivoliVredenburg en met lunchconcerten in het Muziekcentrum van de Omroep in Hilversum weet het orkest nieuwe muzikliefhebbers van alle leeftijden te bereiken.

Markus Stenz is sinds 2012 chef-dirigent. Zijn voorgangers zijn Albert van Raalte, Paul van Kempen, Bernard Haitink, Jean Fournet, Willem van Otterloo, Hans Vonk, Sergiu Comissiona, Edo de Waart en Jaap van Zweden. Het orkest werkte bovendien samen met gastdirigenten als Leopold Stokowski, Kirill Kondrashin, Antal Doráti, Charles Dutoit, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky, Christoph Eschenbach, Pablo Heras-Casado, Vasily Petrenko, Vladimir Jurowski en Valery Gergiev. De Amerikaan James Gaffigan is vaste gastdirigent sinds het seizoen 2011-2012; Bernard Haitink heeft als beschermheer zijn naam aan het orkest verbonden. Met ingang van 1 september 2019 volgt de Amerikaanse dirigente Karina Canelakis Markus Stenz op als chef-dirigent van het Radio Filharmonisch Orkest. Zij wordt daarmee de eerste vrouwelijke chef-dirigent van een Nederlands symfonieorkest.

Cd's met werken van hedendaagse componisten als Harvey, Torstensson en MacMillan, of de registratie van Wagners *Parsifal* – live in de NTR ZaterdagMatinee onder leiding van Jaap van Zweden – werden met prijzen als de Edison Klassiek onderscheiden. Meer recent verschenen Bruckners symfonieën onder leiding van Jaap van Zweden op cd, en bovendien Willem Jeths' *Blokfluitconcert* (met Markus Stenz en Erik Bosgraaf) en *Eerste symfonie* (met Edo de Waart), *Eine Lebensmesse* van Van Gilse (met Groot Omroepkoor, solisten en Markus Stenz) en vioolconcerten van Sjostakovitsj en Goebaidoelina (met Simone Lamsma en respectievelijk James Gaffigan en Reinbert de Leeuw). Onlangs is de laatste hand gelegd aan de uitgave van de zeven Prokofjev-symfonieën (James Gaffigan). In 2014 kreeg het Radio Filharmonisch Orkest een Edison Klassiek Oeuvreprijs toegekend voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven. Als belangrijk bespeler van het Concertgebouw ontving het orkest – samen met het Groot Omroepkoor – in september 2017 de Concertgebouw Prijs, na eerdere prijswinnaars als Sir John Eliot Gardiner, Yo-Yo Ma, Janine Jansen en Thomas Hampson. Het Radio Filharmonisch Orkest maakt deel uit van de Stichting Omroep Muziek, samen met het Groot Omroepkoor en de productieafdeling van de concertseries van Radio 4 (NTR en AVROTROS).

→ WWW.RADIOFILHARMONISCHORKEST.NL
volg het orkest via twitter
(@radiofilhorkest) en facebook

18 Groot Omroepkoor

Met 67 vocalisten is het Groot Omroepkoor het grootste professionele koor van Nederland. Sinds de oprichting in 1945 brengt het koor een breed repertoire, waarbij de grootte van de bezetting vanzelfsprekend afhankelijk is van de muziek en de visie van de dirigent. Het koor is nauw verbonden met de Nederlandse Publieke Omroep. Het merendeel van de concerten vindt plaats in de omroepseries in Utrecht (het AVROTROS Vrijdagconcert in TivoliVredenburg) en Amsterdam (de NTR ZaterdagMatinee en Het Zondagochtend Concert in het Koninklijk Concertgebouw), dikwijls in samenwerking met het Radio Filharmonisch Orkest, maar ook a cappella. Het repertoire in deze series strekt zich uit van klassiek tot hedendaags, met opdrachtwerken van Nederlandse componisten als Jeths, Manneke, Momotenko, Kortekaas, De Raaff, Roukens, Simons, Wagemans en Zuidam, en premières van buitenlandse componisten onder wie Adams, Glanert, Goebaidoelina, Henze, Kancheli, MacMillan, Widmann en Whittacre. Op het programma staan daarnaast inmiddels 'klassieke' twintigste-eeuwse werken, opera en het romantische muziek. Het Groot Omroepkoor wordt bovendien met enige regelmaat uitgenodigd door Het Koninklijk Concertgebouworkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en de Berliner Philharmoniker. Op cd's schittert het Groot Omroepkoor in een breed repertoire, met opnamen van onder meer MacMillan (*Sun Dogs*, *St. Luke Passion*, *Magnificat*), Ravel (*Daphnis et Chloé* met Yannick Nézet-Séguin),

Hartmann (*Simplicius Simplicissimus*), Mozart, Rachmaninov (*Vespers*), Mahler, Beethoven, Jeths, Van Gilse (*Eine Lebensmesse*), Wagner (*Lohengrin* met Sir Mark Elder) en Kurtág (de complete koormuziek met Reinbert de Leeuw). Jaarlijks organiseert het Groot Omroepkoor het Groot Meezingconcert: heuse happenings (vooraafgegaan door workshops) die openstaan voor iedereen die van zingen houdt.

De eerste officiële chef-dirigent van het Groot Omroepkoor was Kenneth Montgomery. Na hem waren respectievelijk Robin Gritton, Martin Wright, Simon Halsey, Celso Antunes en Gijs Leenaars chef-dirigent van het koor. Sinds 1 maart 2015 is Klaas Stok koorleider van het Groot Omroepkoor. Michael Gläser is vaste gastdirigent sinds september 2010. In september 2018 treedt Peter Dijkstra aan als eerste gastdirigent van het Groot Omroepkoor. In september 2017 ontving het Groot Omroepkoor – samen met het Radio Filharmonisch Orkest – de Concertgebouw Prijs vanwege de belangrijke bijdrage van het koor aan het artistieke profiel van de Amsterdamse concertzaal.

➔ WWW.GROOTOMROEPKOOR.NL

BESCHERMHEER

Bernard Haitink

CHEF-DIRIGENT

Markus Stenz

HONORARY CHIEF**CONDUCTOR**

Jaap van Zweden

ERE-DIRIGENT

Edo de Waart

VASTE GASTDIRIGENT

James Gaffigan

ASSISTENT DIRIGENT

Frans-Aert Burghgraef

EERSTE VIOOL

Elisabeth Perry

Dimitër Tchernookov

Alexander Baev

Roswitha Devrient

Alberto Facanha Johnson

Mariska Godwaldt

Josje ter Haar

Julija Hartig

Masha Iakovleva

Kerstin Kendler

Anna Korpalska

Pamela Kubik

Pedja Milosavljevic

Theo Ploeger

Ruud Wagemakers

TWEEDE VIOOL

Casper Bleumers

Andrea van Harmelen

Eveline Trap

Sarah Loerkens

Michiel Eekhof

Yvonne Hamelink

Annemarie van Helden

Ingrid van Leeuwen

Renate van Riel

Nina de Waal

Frits Wagenvoorde

Joanna Wronko

CELLO

Michael Müller

Harm Bakker

Mirjam Bosma

Crit Coenegracht

Anneke Janssen

Ansfried Plat

Georgios Kotsiolis

Maaïke Peters

CONTRABAS

Wilmar de Visser

Annika Pigorsch

Jim Schultz

Stephan Wienjus

Eduard Zlatkin

Boris Oostendorp

FLUIT

Ingrid Geerlings

Ellen Alberts (+ piccolo)

Maïke Grobberhaar (+ piccolo)

HOBO

Aisling Casey

KLARINET

Frank van den Brink

Diede Brantjes (+ es klarinet)

Sergio Hamerslag (+ c.bas

klarinet)

FAGOT

Jos Lammerse

CONTRAFAGOT

Birgit Strahl

SAXOFOON

Femke IJlstra

HOORN

Petra Botma-Zijlstra

Rebecca Grannetia

TROMPET

Hessel Buma

Hans Verheij

TROMBONE

Herman Nass

Max van den Brand

TUBA

Bernard Beniers

SLAGWERK

Mark Haeldermands

Vincent Cox (+ drums)

Esther Doornink

Jennifer Heins

HARP

Saskia Rekké

PIANO / SYNTHESIZER

Stephan Kiefer

ELEKTRISCHE GITAAR/BANJO

Paul van Utrecht

KOORLEIDER

Klaas Stok

VASTE GASTDIRIGENT

Michael Gläser

SOPRANEN

Annelie Brinkhof
 Elma van den Dool
 Daphne Druif
 Loes Groot Antink
 Titia van Heyst
 Charlotte Janssen
 Anitra Jellema
 Mariëlle Kirkels
 Pauline de Lannoy
 Tanja Obalski
 Judith Petra
 Maja Roodveldt
 Annette de Rozario
 Jolanda Sengers
 Varvara Tishina
 Dorien Verheijden

ALTEN

Yvonne Benschop
 Nicoline Bovens
 Ans van Dam
 Jose Kamminga
 Suzanne Meessen
 Marga Melerna
 Chantal Nijsingh
 Anjolet Rotteveel
 Lisinka de Vries
 Roelien van Wageningen
 Els Woldberg
 Enikő Zádor – Gösi
 (MasterPracticum
 student)
 Anke Zuithoff
 Pierrette de Zwaan

TENOREN

Alan Belk
 Kevin Doss
 Boguslaw Fiksinski
 Ben Heijnen
 Peter-Paul Houtmortels
 Matevž Kajdiž
 Aart Mateboer
 Albert van Ommen
 Uroš Petrac
 Benedict Quirke
 Jan Willem Schaafsma
 Matthew Smith
 Henk Vels
 John Vredevelde

BASSEN

Gert-Jan Alders
 Erks Jan Dekker
 Peter Duyster
 Geert van Hecke
 Henk van Heijnsbergen
 Daniël Hermán Mostert
 Palle Fuhr Jørgensen
 Itamar Lapid
 Ludovic Provost
 Mitchell Sandler
 Lars Terray
 Hans de Vries
 Nanco de Vries
 Tiamo Wang

PROGRAMMERING

Astrid in 't Veld

PRODUCTIE

Manon Tuijnman, Jacinta Wetzler

MARKETING & COMMUNICATIE

Marco van Es, Mary Fan
 Zandkamp

ADMINISTRATIE & FINANCIËN

Stichting Omroep Muziek

**MANAGER RADIO FILHARMONISCH
ORKEST & GROOT OMROEPKOOR**

Wouter den Hond

**RANDPROGRAMMERING AVROTROS
RADIO 4**

Thea Derks

PRESENTATIE AVROTROS NPO

RADIO 4

Mark Brouwers

ARTISTIEK LEIDER

Kees Vlaardingebroek

**DIRECTEUR STICHTING OMROEP
MUZIEK**

Roland Kieft

PROGRAMMATOELICHTING

Siebe Riedstra

REDACTIE PROGRAMMABOEK

Clemens Romijn

VORMGEVING

Dorine Verharen

EINDREDACTIE

Onno Schoonderwoerd